

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a komparatistiky

Posudek diplomové práce Mgr. Terezy Knotové *Překročit okresek světa: K poetice bytí na cestě v románu středovýchodní Evropy druhé poloviny dvacátého století*

Diplomová práce Mgr. Terezy Knotové je, co se týče tématu a cíle, rozkročená velmi široce. Autorčiným záměrem bylo zkoumat „poetiku bytí na cestě“ v románu středovýchodní Evropy druhé poloviny dvacátého století a již v úvodu předesílá, že otázky vyvstanou spíše v průběhu práce, než že by byly jasně formulovány v jejím úvodu. Ostatně i výběr primárních textů obhajuje diplomantka tím, že se jedná o texty, „které hledají prostor pro duši“ nebo o knihy, které „nás vracejí zpátky k nadějím a touhám našeho dětství.“ Nutno ale říci, že tato fluidnost či vágnost je záměrná, autorce se jí podařilo velmi dobře zvládnout a vytěžit z ní řadu inspirativních podnětů. Vychází tomu vstříc i dobře ovládnutá forma eseje, díky níž se diplomantce podařilo jednak tlumočit vlastní čtenářskou vášeň, jíž je evidentně práce motivována, jednak poskytnout požitek i čtenáři její diplomové práce, která krystalizovala poměrně dlouho a dílčí pochybnosti, váhání i škrty ji velmi prospěly.

Při výběru primární literatury zohledňuje diplomantka jazykovou různost i to, zda se jedná o texty „domácí“ či exilové, vzniká tak poměrně reprezentativní vzorek středoevropského románu (Albahari, Bachmannová, Bernhard, Bondy, Chwin, Miłosz, Müllerová, Sebald, Velikić). Jedna z mála zřetelně formulovaných úvodních otázek se ptá po tom, jakým způsobem nomádství či tuláctví (což jsou pro autorku dvě stěžejní figury onoho bytí na cestě) vytváří hladký prostor a jakým způsobem se toto konstruování podílí a odráží na struktuře románu. Vypůjčuje si proto Delleuzův a Guattriho dvojici termínů hladkého a rýhovaného prostoru a konfrontuje je se sociologickým pojetím Zygmunta Baumana a výkladem Exodu teologa Milana Balabána. Jedná se o komparaci poměrně překvapivou, ale autorce se podařilo jednotlivé přístupy kriticky nahlédnout a vybrat si pouze dílčí aspekty, které funkčně a smysluplně aplikuje při následné analýze. Rovněž je z textu patrné, aniž se to primárně zdůrazňuje, že se autorka orientuje nejen v mnohem širším kontextu středoevropské (středovýchodní) literatury, než který zpracovává, ale i v sekundární literatuře k tématu středoevropské identity.

V interpretačních kapitolách sleduje klíčové motivy a topoi spojované se střeoevropským románem, jako např. melancholické „toulání ke smrti“, problém osobní, kulturní, krajinné paměti, apod. Za velmi originální a podnětné k další případné analýze považuji téma a figuru „stávání se květinou“. Velmi často v souvislosti se střeoevropskou literaturou totiž narazíme na stávání se zvířetem, ale florálním metamorfózám a botanickým metaforám nikdo, pokud vím, zatím systematickou pozornost nevěnoval, a přitom autorka dokázala, že se jedná o velmi produktivní téma. Stejně tak se jí podařilo odpovědět na klíčovou otázku a ukázat, jak se ono „bytí na cestě“, zabydlování hladkého prostoru projevuje ve fragmentární a palimpsestové struktuře textu.

Práce Mgr. Terezy Knotové nejen, že splňuje požadavky kladené na diplomové práce, ale ukazuje, že i akademická práce může být určitou formou autorského i čtenářského dobrodružství, byť s vyhýbá jasně definovaným pojmům a charakteristikám a netají se svou procesualitou (klíčové otázky například nevyvstanou v úvodu práce, ale v jejím závěru). Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **výbornou**.

V Praze 6. 9. 2016

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D.